

Udskriftsdato: 19. december 2025

2014/1 BTL 181 (Gældende)

**Betænkning over Forslag til lov om ændring af lov om folkeskolen
(Indførelse af fælles prøve i fysik/kemi, biologi og geografi, ændring af
bedømmelsesordning ved folkeskolens skriftlige prøver m.v.)**

Ministerium: Folketinget

Betænkning

over

Forslag til lov om ændring af lov om folkeskolen

(Indførelse af fælles prøve i fysik/kemi, biologi og geografi, ændring af bedømmelsesordning ved folkeskolens skriftlige prøver m.v.)

[af undervisningsministeren (Christine Antorini)]

1. Udvalgsarbejdet

Lovforslaget blev fremsat den 26. marts 2015 og var til 1. behandling den 10. april 2015. Lovforslaget blev efter 1. behandling henvist til behandling i Børne- og Undervisningsudvalget.

Møder

Udvalget har behandlet lovforslaget i 3 møder.

Høring

Et udkast til lovforslaget har inden fremsættelsen været sendt i høring, og undervisningsministeren sendte den 5. februar 2015 dette udkast til udvalget, jf. BUU alm. del – bilag 86. Den 26. marts 2015 sendte undervisningsministeren de indkomne høringssvar og et notat herom til udvalget.

Spørgsmål

Udvalget har stillet 4 spørgsmål til undervisningsministeren til skriftlig besvarelse, som denne har besvaret. Spørgsmål og svar er optrykt som bilag til betænkningen.

2. Tilkendegivelse fra undervisningsministeren

Det fremgår af folkeskolelovens § 14, stk. 4, 2. pkt., at undervisningsministeren kan fastsætte regler om censorer. Sådanne regler er fastsat i kapitel 6 i bekendtgørelse nr. 1001 af 15. september 2014 om folkeskolens prøver. Heraf fremgår det bl.a., at Undervisningsministeriet beskikker censorer i folkeskolen, og at der stilles krav om, at censoren inden for de sidste tre år har gennemført et undervisningsforløb, der fører frem til den pågældende prøve.

Den foreslåede ændring af folkeskolelovens § 14, stk. 4, 2. pkt., er en videreførelse af den gældende bestemmelse, dog således at ministerens bemyndigelse til at fastsætte regler om, at kommunalbestyrelsen skal udpege et antal censorer til at bedømme 9. -klasseprøver i nærmere angivne fag, ophæves.

Ministeren vil dermed også efter lovforslagets vedtagelse og ikrafttræden kunne fastsætte regler om censorer i folkeskolen. Det er anført i lovforslaget, at de nye regler om den ændrede bedømmelsesordning for så vidt angår folkeskolens skriftlige prøver vil blive udmøntet og beskrevet i bekendtgørelsen om folkeskolens prøver.

I forbindelse med høringen over lovforslaget og behandlingen af lovforslaget i Folketinget er der udtrykt bekymring for, hvorvidt forslaget om én bedømmer ved skriftlige prøver i tilstrækkelig grad sikrer, at der ikke gives en fejlagtig bedømmelse. Jeg har forståelse for denne bekymring og vil imødekomme den ved at sikre, at alle censorer skal have mulighed for faglig drøftelse, inden karakteren fastsættes.

Jeg har på den baggrund til hensigt at sikre censorerne mulighed for at drøfte karakterfastsættelsen med (mindst) en anden censor. Censorerne vil blive sat sammen i grupper (op til fem censorer) med mulighed for faglig sparring om bedømmelserne. Ønsker en censor sparring om bedømmelsen af en elevbesvarelse, kan vedkommende kontakte en af de øvrige censorer i gruppen og bede om en vurdering af den konkrete

besvarelse. Den anden censor skal have adgang til at læse elevens besvarelse, når det er nødvendigt for at sikre en kvalificeret dialog. Det vil fortsat være den censor, som er udpeget til at bedømme den pågældende besvarelse, der fastsætter karakteren. Gruppen af censorer kan endvidere udgøre rammen om et generelt fagligt samarbejde, hvor censorerne løbende kan drøfte spørgsmål, der har relevans for deres censorhverv.

Tilsvarende vil den (nye) censor, der skal foretage en eventuel ombedømmelse i forbindelse med en klage, få mulighed for at få faglig sparring med en af de øvrige censorer i censorgruppen. Det vil også i dette tilfælde være den udpegede censor, der fastsætter den endelige karakter.

Etablering af censorgrupper og censors mulighed for faglig sparring vil blive indarbejdet i bekendtgørelsen om folkeskolens prøver senest samtidig med lovens ikrafttræden.

Ud over de anførte ændringer i bekendtgørelsen om folkeskolens prøver etableres der en følgegruppe bestående af fagpersoner og en censor fra hvert fag. Følgegruppen skal frem til evalueringen af den ændrede bedømmelsesordning og på baggrund af censorindberetninger, karakterniveau, retteark, evt. deltagelse i censorkurser m.v. følge bedømmelserne ved folkeskolens prøver. Følgegruppen skal udarbejde en kort rapport med vurderinger af ordningen med fokuseret censur, som skal indgå i grundlaget for evalueringen af ordningen.

Det skal endelig bemærkes, at den vejledning til bedømmerne, der er udarbejdet for hvert prøvfag, udbygges. Vejledningen indeholder blandt andet en beskrivelse af, hvilke generelle elementer en besvarelse i f.eks. en prøve i dansk bør indeholde for at kunne blive bedømt til karaktererne 12, 7 eller 02. Med henblik på at styrke vejledningen af censorerne udbygges vejledningen til at omfatte alle karakterer på skalaen.

3. Indstillinger og politiske bemærkninger

Et *flertal* i udvalget (udvalget med undtagelse af LA) indstiller lovforslaget til *vedtagelse uændret*.

Dansk Folkeparti er modstander af gruppeprøver. De er dog ikke en del af lovændringen, da det hører under prøvebekendtgørelsen. Selv om det lykkedes Dansk Folkeparti at overbevise ministeren om, at ministeren skulle gøre det frivilligt for eleverne, om de vil op enkeltvis eller i gruppe, er det fortsat Dansk Folkepartis holdning, at gruppeeksaminer er en usik.

Dansk Folkeparti har noteret sig, at der med lovændringen om de fællesfaglige prøver vil være flere elever, der går op til en naturfaglig mundtlig prøve end i dag, at evalueringen af forsøgene med de fællesfaglige prøver tilsyneladende har medført mere motiverede elever og bedre resultater for eleverne, og at undervisningen er blevet mere praktisk anlagt, hvilket alt sammen vil øge interessen for naturfagene. Dette ændrer dog ikke ved Dansk Folkepartis grundlæggende synspunkter. Dansk Folkeparti er derfor fortsat skeptisk, fordi Dansk Folkeparti frygter, at de nye prøver vil medføre flere tværfaglige undervisningsforløb, som risikerer at udhule fagligheden i de enkelte fag. Dansk Folkeparti mener, at det vigtigste er at øge fokus på at sikre grundfagligheden i de enkelte fag i folkeskolen. Dansk Folkeparti vil derfor fortsat følge udviklingen for at se, om lovændringen lever op til de tidligere forsøg. I modsat fald er Dansk Folkeparti rede til at ændre på loven.

Dansk Folkeparti har også været bekymret over, at der fremover kun skal være én censor til de skriftlige prøver, selvom anonymiseringen af eleverne er et stort fremskridt. Dansk Folkeparti er dog tilfreds med de forbedringer, som er blevet skrevet ind i lovbemærkningerne og i ministerens betænkningsbidrag, og som bl.a. sikrer tidlig evaluering, faglig sparring mellem censorer, nedsættelse af følgegruppe, censorkurser og andre tiltag, der skal sikre en national censorstandard.

Et *mindretal* (LA) indstiller lovforslaget til *forkastelse* ved 3. behandling.

Alternativet, Inuit Ataqatigiit, Siumut, Sambandsflokkurin og Javnaðarflokkurin var på tidspunktet for betænkningens afgivelse ikke repræsenteret med medlemmer i udvalget og havde dermed ikke adgang til at komme med indstillinger eller politiske udtalelser i betænkningen.

En oversigt over Folketingets sammensætning er optrykt i betænkningen.

Ane Halsboe-Jørgensen (S) Julie Skovsby (S) Karin Gaardsted (S) Annette Lind (S) Orla Hav (S)
Rasmus Horn Langhoff (S) Troels Ravn (S) Lotte Rod (RV) nfmd. Jeppe Mikkelsen (RV)
Marlene Borst Hansen (RV) Annette Vilhelmsen (SF) fmd. Trine Mach (SF) Rosa Lund (EL)
Lars Dohn (EL) Henning Hyllested (EL) Karen Ellemann (V) Peter Juel Jensen (V) Finn Thranum (V)
Louise Schack Elholm (V) Anni Matthiesen (V) Tina Nedergaard (V) Jens Ejner Christensen (V)
Alex Ahrendtsen (DF) Bent Bøgsted (DF) Marie Krarup (DF) Martin Henriksen (DF)
Merete Riisager (LA) Thyra Frank (LA) Daniel Rugholm (KF)

Alternativet, Inuit Ataqatigiit, Siumut, Sambandsflokkurin og Javnaðarflokkurin havde ikke medlemmer i udvalget.

Venstre, Danmarks Liberale Parti (V)	47	Det Konservative Folkeparti (KF)	8
Socialdemokratiet (S)	47	Alternativet (ALT)	1
Dansk Folkeparti (DF)	22	Inuit Ataqatigiit (IA)	1
Radikale Venstre (RV)	17	Siumut (SIU)	1
Socialistisk Folkeparti (SF)	12	Sambandsflokkurin (SP)	1
Enhedslisten (EL)	12	Javnaðarflokkurin (JF)	1
Liberal Alliance (LA)	9		

Oversigt over bilag vedrørende L 181

Bilagsnr.	Titel
1	Høringsnotat og høringssvar, fra undervisningsministeren
2	Høringssvar af 23/3-15 fra Danmarks Fysik- og Kemilærerforening, Hillerød
3	Udkast til tidsplan for udvalgets behandling af lovforslaget
4	Tidsplan for udvalgets behandling af lovforslaget
5	Kopi af BUU alm. del – svar på spm. 204 vedr. henvendelse fra Danmarks Matematiklærerforening om en ændret bedømmelsesordning ved folkeskolens skriftlige prøver
6	1. udkast til betænkning
7	Tilkendegivelse til betænkningen, fra undervisningsministeren

Oversigt over spørgsmål og svar vedrørende L 181

Spm.nr.	Titel
1	Spm. om prøvebekendtgørelsen, til undervisningsministeren, og ministerens svar herpå
2	Spm. om, hvordan en fælles naturfagsprøve hæver niveauet for eleverne, til undervisningsministeren, og ministerens svar herpå
3	Spm. om, hvilken påvirkning af undervisningen i de respektive naturfag den fælles naturfagsprøve udløser, til undervisningsministeren, og ministerens svar herpå
4	Spm., om en fælles naturfagsprøve vil få flere eller færre elever til prøve i naturfag end tidligere, til undervisningsministeren, og ministerens svar herpå

Spørgsmål 1-4 og undervisningsministerens svar herpå

Spørgsmål og svar er optrykt efter ønske fra Dansk Folkeparti

Spørgsmål 1:

Ministeren bedes gøre rede for, at prøvebekendtgørelsen, herunder om der skal være gruppeeksamen eller ej, er ministerens ansvarsområde, og ministeren bedes samtidig forklare, hvorfor det så optræder i lovbemærkningerne til L 181.

Svar:

I folkeskoleloven reguleres det, hvilke fag eleven skal aflægge prøve i.

Selve prøveformen, herunder om en prøve aflægges individuelt eller gruppevis, og det nærmere indhold i prøven reguleres i prøvebekendtgørelsen, som ministeren har bemyndigelsen til at fastsætte, jf. folkeskolelovens § 14, stk. 4.

Med lovforslag L 181 indføres en fælles prøve i fysik/kemi, biologi og geografi som erstatning for den nuværende bundne prøve i fysik/kemi. Dette reguleres ved en ændring i folkeskolelovens § 14, stk. 1. I lovbemærkningerne er det i overensstemmelse med sædvanlig praksis nærmere beskrevet, hvordan prøven efterfølgende vil blive udformet, herunder at eleverne vil kunne vælge at aflægge prøven individuelt eller i grupper. Dette vil konkret ske ved, at ministeren efterfølgende ændrer prøvebekendtgørelsen.

Spørgsmål 2:

Ministeren bedes gøre rede for, hvordan en fælles naturfagsprøve hæver niveauet for eleverne.

Svar:

I skoleårene 2010/2011 og 2011/2012 blev der gennemført forsøg med en praktisk-mundtlig fællesfaglig naturfagsprøve omfattende fagene fysik/kemi, biologi og geografi. Resultatet af evalueringen pegede på, at eleverne ved den fællesfaglige praktisk-mundtlige prøve havde præsteret højere end ved den eksisterende praktisk-mundtlige prøve i fysik/kemi. Citater fra lærere og censorer bekræftede det positive indtryk, især ved at fremhæve elevernes evne til at inddrage relevante dele af alle de tre fag.

Evalueringen viste også, at mange elever blev motiveret af en fællesfaglig prøveform, og at prøveformen styrkede elevernes forståelse af, hvordan fagene kan bruges i hverdagen og virkeligheden uden for skolen. Evalueringen viste desuden, at den fællesfaglige prøveform medførte, at alle tre naturfag blev taget lige alvorligt.

En fælles prøve i fysik/kemi, biologi og geografi vurderes derfor at ville hæve niveauet for eleverne, da eleverne ikke alene skal bedømmes ud fra de enkelte fags færdigheder, viden og kundskaber, men også ud fra deres evner til at kombinere deres kompetencer på tværs af fagene. For at kunne kombinere deres kompetencer på tværs af fagene må eleverne i endnu højere grad være fokuseret på de enkelte fags særkender.

En fælles prøve i fysik/kemi, biologi og geografi vil derfor ikke gøre undervisningen mindre teoretisk. Relevansen af naturfagenes teori bliver derimod tydeligere for eleverne ved, at deres færdigheder og

viden skal bruges i en praktisk kontekst, hvilket vil fordre tilegnelse af en større faglighed i de enkelte fag. Dette vil motivere eleverne til at lære mere og dermed hæve niveauet.

Spørgsmål 3:

Ministeren bedes gøre rede for, hvilken påvirkning af undervisningen i de respektive naturfag den fælles naturfagsprøve udløser.

Svar:

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) gennemførte i 2002 en evaluering af folkeskolens afgangsprøver. Det fremgår af denne evalueringsrapport, at prøverne generelt virker disciplinerende og motiverende på både elever og lærere i forhold til den daglige undervisning. Desuden virker prøverne i udpræget grad styrende i forhold til tilrettelæggelsen af undervisningen, særligt i anden halvdel af 9. klasse, hvor de fleste lærere bruger meget tid på decideret prøvetræning.

Lærernes tilbagemeldinger fra forsøget i 2010/2011 og 2011/2012 med en fællesfaglig naturfagsprøve indikerede, at prøveformen styrker samarbejdet mellem naturfagene. I alle deltagende klasser havde der været et samarbejde mellem fagene, hvor over 80 pct. af klasserne/holdene havde haft en undervisning, der rummede forløb, hvor undervisningen var tilrettelagt fællesfagligt. Om den fællesfaglige prøves betydning for undervisningens tilrettelæggelse angav mange lærere også, at man var nødt til at tænke i temaer på tværs af fagene. Det satte fokus på sammenhængen mellem fagene og på en nødvendig koordinering mellem fagene. Undervisningen var på de fleste deltagende skoler tilrettelagt som fællesfaglige forløb afløst af kurser i de enkelte fag, der har tilgodeset de øvrige faglige mål. En sådan undervisning harmonerer både med de forenklede Fælles Mål – hvor sammenhængen mellem naturfagene i skolens overbygning er tydeliggjort samtidig med, at de enkelte naturfags individuelle særkende er formuleret i særskilte færdigheds- og vidensområder – og med folkeskolelovens § 5, stk. 1, hvor det fremgår, at »Indholdet i undervisningen vælges og tilrettelægges, så det giver eleverne mulighed for faglig fordybelse, overblik og oplevelse af sammenhænge. Undervisningen skal give eleverne mulighed for at tilegne sig de enkelte fags erkendelses- og arbejdsformer. I vekselvirkning hermed skal eleverne have mulighed for at anvende og udbygge de tilegnede kundskaber og færdigheder gennem undervisningen i tværgående emner og problemstillinger.«

Denne undervisningsform harmonerer herudover også med samfundsudviklingen og med brugen af fagene i det videre uddannelsessystem. Det væsentligste er den ansatte/elevens kompetencer i forhold til at belyse en konkret problemstilling, der ofte går på tværs af fagene, frem for enkeltfaglighed, der ikke kan anvendes konkret.

Spørgsmål 4:

Vil en fælles naturfagsprøve få flere eller færre elever til prøve i naturfag end tidligere?

Svar:

Med de nuværende regler kommer alle 9. klasse elever til prøve i mundtlig fysik/kemi, da der er tale om en bunden prøve, mens ca. en fjerdedel af eleverne kommer til prøve i henholdsvis mundtlig matematik, idræt, skriftlig biologi eller skriftlig geografi, der alle er udtræksprøver. Der er således ingen elever, der kommer til prøve i alle fagene fysik/kemi, biologi og geografi.

Med forslaget vil alle 9. klasse elever fremover skulle aflægge en praktisk-mundtlig prøve i fagene fysik/kemi, biologi og geografi, mens ca. en femtedel af eleverne vil komme til prøve i henholdsvis mundtlig matematik, idræt, skriftlig biologi, skriftlig geografi eller skriftlig fysik/kemi. Den foreslåede ordning vil således medføre, at flere elever kommer til prøve i fagene fysik/kemi, biologi og geografi og dermed får afprøvet, i hvilken grad de opfylder de mål og krav, der er fastsat for de enkelte fag.